

K UPLATŇOVÁNÍ PRINCIPU DOSTATEČNOSTI PROTIVZDUŠNÉ OBRANY V PROSTORU ČSSR

Všeobecně je známo, že jednou z významných mírových iniciativ zemí socialistického společenství bylo veřejné vyhlášení vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy a tím i ČSSR. Jde o doktrínu, která vždy byla, je a bude socialismu vlastní, neboť vychází ze samotné jeho podstaty a klade si za cíl nepřipustit mezi národy, státy a vojenskopolitickými koalicemi jadernou ani konvenční válku. Proto také na rozdíl od agresivních sil imperialismu se nemusíme obávat tuto doktrínu zveřejnit, v čemž je určité novum mezinárodně politického aktu uskutečněného v květnu minulého roku v Berlíně. Důsledná politika mírového soužití, sympatie, jaké si tato politika získává ve světě, vzrůstající činnost všech mírových sil ani celková iracionálnost války však nevylučují možnost jejího vzniku. Dostatečně nás v tomto směru poučuje historie a snesli bychom pro to řadu důkazů ze současnosti. Stálá manipulace s pojmem „odstrašování“, jaderné, prodloužené a v poslední době tzv. výběrové či diferencované odstrašování, nenechává nikoho na pochybách. Dobře známe pozadí koncepce tzv. „přední obrany“ jako určité formy zastírání útoku, kde hlavním smyslem je nedopustit ztrátu území členských států NATO a od samého počátku války přenést těžiště bojové činnosti na teritorium států Varšavské smlouvy. A tak by bylo možné pokračovat dále. Ani uzavření dohody o odstranění raket středního a kratšího doletu v Evropě a případné ujednání o 50% snížení strategických útočných zbraní neubírá na intenzitě válečných příprav. Víme, že ještě před uzavřením smlouvy rozhodlo velení NATO o přepracování „nukleárního operačního plánu“ (NOP), aby si uchovalo možnost uplatnění všech dosud plánovaných eskalačních stupňů jaderného konfliktu v Evropě.

V této souvislosti je na místě připomenout z dokumentů XXVII. sjezdu KSSS: „SSSR se zavázal, že nepoužije jaderné zbraně jako první a bude tento závazek co nejprísneji dodržovat ... není však tajemstvím, že existují scénáře jaderného útoku proti nám. Nemáme právo nepočítat s nimi.“

S uvedeným prohlášením souvisí druhá, vojenskotechnická stránka doktríny členských států Varšavské smlouvy, která obsahuje i **princip obranné dostatečnosti**. Spočívá v tom, že se složení, množství a kvalita prostředků ozbrojeného zápasu ze strany SSSR a ostatních států Varšavské smlouvy důsledně podřizují stupni válečného ohrožení, charakteru a intenzitě válečných příprav imperialistů a že jsou určovány potřebami nezbytnými k zajištění bezpečnosti členských států Varšavské smlouvy.

Pokud jde o dostatečnost protivzdušné obrany ČSSR, vychází ze skutečnosti, že zahájení války nenadálým vzdušným napadením je plně reálné. Na směr proti ČSSR může být v útočné vzdušné operaci nepřítele použito 640 až 800 bojových letounů taktického letectva nepřítele, z toho v prvním hromadném úderu 420 až 500 letounů. To znamená, že výstavba a připravenost vojska PVOS, vojska PVO pozemního vojska (PVO PV) a frontového stíhacího letectva spolu s využitím působnosti dalších prostředků Jednotného systému PVO členských států Varšavské smlouvy musí být na takové úrovni, aby byla schopna znemožnit agresi vzdušného nepřítele.

Vyhraněně obranný charakter naší doktríny a nutnost jejího důsledného dodržování staví vedle ostatních druhů vojsk i před PVO některé nové, složitější a náročnější úkoly a požadavky, a to jak v operačním měřítku, tak i v taktice jednotlivých druhů vojsk.

Orientace nepřítele na vedení i dlouhodobější konvenční války přinesla v poslední době některé závažné změny, které je nutné brát v úvahu. Z nich je možné uvést následující:

1. Větší podíl konvenčních prostředků a strategických bombardovacích letounů na plnění rozhodujících úkolů operací.

2. Zvýšila se schopnost ničit cíle do celé naší operační hloubky použitím prostředků i z prostorů mimo působnost naší PVO. Tím se zvětšila možnost současného ohrožení všech prvků operační sestavy vojsk a objektů v hloubce teritoria.

3. Vedle použití průzkumných palebných systémů a nasazení bezpilotních prostředků bude průlom PVO organizován vždy pod clonou intenzivního radiotechnického rušení.

4. Zavedením vysoce přesných zbraní jsou vytvářeny větší možnosti účinného ničení stacionárních cílů, zvláště letišť, energetických zařízení a komunikačních uzlů.

5. V daleko větší míře se předpokládá vedení boje s využitím vzdušných výsadek a jednotek speciálního určení.

Není tajemstvím, že pravděpodobný nepřítel za „odepsání“ raket středního a kratšího doletu bude hledat určitou kompenzaci právě ve vojenských vzdušných silách. Konkrétní příznaky o tom již existují, neboť modernizace a zvyšování

úderné síly taktického i strategického letectva má stále plynulý a progresivní charakter.

Proto v zájmu zabezpečení vojenskostrategické rovnováhy a udržení obranné dostatečnosti členských států Varšavské smlouvy má výstavba jednotné a silné PVO prioritní význam. Na jejím úspěchu bude především záviset dobytí nadvlády ve vzduchu, získání strategické iniciativy, možnost odražení agrese ostatními druhy ozbrojených sil a vojsk v rámci strategické obranné operace i následný přechod do protiútoků.

Ke zvýraznění úlohy a místa PVO bude třeba důsledně pokračovat v přezbrojování vojsk na novou bojovou techniku, přehodnotit operační uskupení vojsk PVO, zdokonalit systém velení a řízení vojsk a dosáhnout podstatného zvýšení bojových možností v ničení soudobých i perspektivních prostředků vzdušného napadení ve složitých podmínkách.

Přitom za hlavní úkoly PVOS ČSSR je třeba nadále pokládat:

1. Zdokonalení systému protiletadlového raketového příkrytí kategorizovaných objektů, které tvoří základ vojenskoekonomického potenciálu státu.

2. Zvýraznění podílu na PVO ostatních druhů ozbrojených sil a vojsk, rozmístěných na území státu, zejména v podmínkách jejich nedokončeného mobilizačního a operačního rozvinutí.

3. Účast v protivzdušné operaci na válčisti a zabránění průletům nepřátelských prostředků vzdušného napadení do hloubky území států Varšavské smlouvy.

K tomu bude nutné, podle mého názoru, průběžně:

– Urychlit obměnu starší bojové techniky za modernější a účinnější, což u PLRV bude znamenat přechod na nové PLRK, u SL zavedení výkonnějšího typu letounu a u RTV využívání třídímenzích RL s většími možnostmi zjišťování nízko letících cílů, odolnějších proti rušení, a dále pak rozšiřování počtu RL co do druhů, včetně využití kompletů radiotechnického průzkumu.

– V návaznosti na úkoly vojska PVO pozemního vojska v obranné operaci v počátečním období války sjednotit zámysl variantního vytváření a uspořádání společného uskupení veškerých sil a prostředků PVO na území státu s cílem vzájemného doplňování a maximálního využití jejich bojových možností. S tímto souvisí i přehodnocení a docenění významu jižního a jihozápadního náletového směru (vzhledem k možnostem nepřítele v prolamování naší PVO).

– Uskutečnit postupnou přestavbu bojových sestav PLRV s cílem dosáhnout většího překrytí prostorů účinné působnosti a tím i zvýšit odraženou náletovou hustotu cílů. Celkově je nutné zvýšit odolnost bojových sestav, zejména proti průzkumným palebným systémům nepřítele. Toho můžeme dosáhnout především budováním záložních palebných postavení, která vedle tzv. stálých postavení by splňovala požadavek překvapení, a dále budováním klamných postavení, která za předpokladu RL oživení by plnila i úkol dezorientace nepřítele.

– U SL vedle zvládnutí nového typu letounu pokračovat v plánovaném zdolňování letišť, ale současně počítat i s tím, že v případě války se bude přesouvat těžiště ve využívání letištní sítě na záložní (operační) letiště, popř. na vhodné úseky dál-
niční sítě, neboť životnost základních letišť bude značně snížena.

– U RTV bude potřebné dokončit vytvoření komplexního systému průzkumu nízko letících cílů podél západní státní hranice, obdobně jako u PLRV pokračovat v budování záložních a klamných stanovišť, zvýšit podíl skrytého systému a záloho-
vání RTV, zdokonalit způsoby soustřeďování informací od neautomatizovaných zdrojů a vhodně skloubit využívání pasivních a aktivních prostředků.

– Zdokonalit velení a řízení vojsk PVO komplexním zavedením ASV, realizovat projekt MASIV (tím současně zlepšit organizaci součinnosti s PVO PV a SL fron-
tu) a postupně vybudovat nový systém centralizovaného velení silám a prostřed-
kům PVOS, letectva a PVO pozemního vojska.

S využitím výsledků základního a aplikovaného výzkumu dále hledat nové netra-
diční prostředky obrany, zejména proti nízko letícím cílům. Přitom jde např.
o použití balónových přehrad v kombinaci se vzdušnými minovými poli, využití
aerosolové munice atd.

Postupnou realizací opatření by se ve svém souhrnu měly zvýšit potenciální mož-
nosti ničení vzdušných cílů v celém rozsahu výšek, zejména pak řízených střel
s plochou dráhou letu, působících v podmínkách REB.

Všestranně chápané aspekty naší obranné doktríny mají vliv i na některé zásady
bojového použití vojsk. Za nejzávažnější výchozí argument pro změny v bojovém
použití vojsk ČSLA a tím i vojsk PVO je třeba pokládat možnost nepřítele vhodně
volit moment překvapení a bez znatelných příprav zahájit mohutné vzdušné údery
na uskupení vojsk a objekty států socialistického společenství. To klade mimořádné
nároky na schopnost vojsk PVO vést včas účinné protivzdušné boje, sražení a ope-
race s cílem zmařit nenadálé vzdušné napadení. Proto snížit, popřípadě vyloučit
účinnost vlivu překvapení ze strany vzdušného nepřítele je jedním z prvořadých
úkolů vojsk PVO, k jehož splnění směřuje celý soubor požadavků a opatření.

Patří mezi ně především:

– znalost protistojícího vzdušného nepřítele ze strany velitelů, štábů a přísluš-
ných specialistů vojsk PVO,

– včasné vytvoření uskupení sil a prostředků PVO, které odpovídají předpoklá-
danému charakteru činnosti vzdušného nepřítele,

– připravená organizace vedení bojové činnosti vojsk PVO, schopných k oka-
mžitému odražení velkých sil nepřátelských prostředků vzdušného napadení za ja-
kýchkoli podmínek zahájení a vedení války,

– vedení nepřetržitého průzkumu vzdušného nepřítele a zhodnocení možných
variant jeho činnosti,

- udržování odpovídajícího množství sil a prostředků v pohotovostním systému PVOS k včasnému zásahu proti narušitelům vzdušného prostoru členských států Varšavské smlouvy a k odrazení prvních hromadných úderů vzdušného nepřítele,
- připravenost vojsk PVO k přechodu do plné bojové pohotovosti při současném odrazení úderů nepřátelských prostředků vzdušného napadení,
- vycvičenost vojsk PVO ve skrytém narůstání bojové pohotovosti,
- organizačně-technické zabezpečení nepřetržitého velení, spojení a utajení činnosti,
- pohotovost výzbroje a bojové techniky k okamžitému bojovému použití,
- dovednost velitelů a štábů řídit bojovou činnost vojsk PVO za složité vzdušné, pozemní a radioelektronické situace,
- vysoká úroveň bojové a politické přípravy vojsk, schopných k plnění bojových úkolů za intenzivní činnosti vzdušného nepřítele,
- vysoké morálně politické, psychologické a bojové vlastnosti vojsk, podmiňující ukázněnost a přesný výkon bojové služby,
- vytvoření potřebného množství zásob materiálně technických prostředků a všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk,
- neustálé zdokonalování systému bojové pohotovosti.

Podle mého názoru v uvedených souvislostech je potřebné povšimnout si ještě otázky možných variant zahájení války. Víme, že nepřátelská agrese může být zahájena po déletrvajícím vyostření mezinárodního napětí, v situaci utajovaných cvičení, v rámci současně probíhajících lokálních konfliktů a nebo při využití rozsáhlejší odpoutávací činnosti nepřítele. Není totiž vyloučeno, že se nepříteli podaří politickým manévrováním zastít bezprostřední přípravu k válce a zahájí bojovou činnost zcela neočekávaně. Není potřebné zdůrazňovat zvláštní nebezpečnost této poslední varianty, zejména když víme, že pro soudobé vojenství je právě charakteristické neustálé zkracování údobí bezprostřední přípravy na zahájení války.

Proto daná situace z hlediska PVO vyžaduje organizovat těsnější součinnost s veškerými průzkumnými silami a prostředky ČSLA, hlouběji a konkrétněji rozpracovat metodiku využití výsledků koaličního strategického průzkumu a při ničení vzdušných cílů dosáhnout ještě užší součinnosti s vojskem PVO PV a se spojenci.

Orientací na důsledné dodržení doktrinárních zásad budeme poněkud omezeni v počátečních vstřícných úderech proti prvním vzdušným cílům na vzdálených přístupech před státní hranicí, neboť **za moment otevření válečného konfliktu se předpokládá narušení naší vzdušné státní hranice. To znamená, že pro PVO vznikne nejsložitější situace hned v prvních minutách války. Úporný boj o strategickou iniciativu se bude koncentrovat do relativně krátkého časového úseku, první proti-vzdušné operace.** Bude vyžadovat vytvoření dostatečné hustoty palby na státní hranici, zejména prostředky PVO PV a soustředění co největšího úsilí do odvetného úderu proti následným vzdušným cílům na zemi i ve vzduchu. Rychlý vývoj situace

bude třeba řešit co nejrozhodnější aktivní činností všech druhů vojsk, zúčastněných v protivzdušné operaci.

Z hlediska taktiky druhů vojsk PVOS to znamená:

- U PLRV bude nutné využít dostatečné hustoty palby na bezprostředních přístupech k bráněným objektům a s veškerou rozhodností ničit všechny vzdušné cíle, které budou směřovat na tyto objekty. U bráněných objektů vytvořit samostatný systém průzkumu nízko letících cílů na nebezpečných směrech a připravit se na pružné přechody z centralizovaného na autonomní způsob řízení protiletadlového raketového boje. V případě, že dojde ke zostření mezinárodní situace a systém PVOS bude uváděn do vyšších stupňů bojové pohotovosti, bude podle mého názoru nutné, aby plno s přísným utajením zaujaly bojovou pohotovost už v nových sestavách.

- U RTV je zapotřebí plně využít současného RT systému k průzkumu a sledování prvních vzdušných cílů. Zbývající část systému uvádět do činnosti až po zahájení konfliktu, a to postupně, dovedně a v co největší míře využít všech plánovaných klamných opatření a v žádném případě nerozkrývat případné účinky nepřátelského radiotechnického rušení.

- U SL je nutné pokládat střeh ve vzduchu za hlavní způsob vedení bojové činnosti. Organizaci střehů ve vzduchu provádět z prostorů 40 i více km od státní hranice. Tím lze poněkud zjednodušit i situaci pro PVO PV a k působení na vzdálených přístupech přikročit až po vyřazení nepřátelských prostředků PVO.

V rámci naší odvetné činnosti v počátečním období války má zvlášť významnou úlohu bojové použití sil a prostředků REB, které svojí účinností při odražení agrese nepřítele se mohou řadit hned za aktivní prostředky letectva a PVO.

Proto se jeví účelným do určité míry integrovat použití těchto prostředků a vytvořit z nich pohotovostní systém, do něhož by byla vyčleňována odpovídající část sil a prostředků REB frontu a PVOS.

Nedílnou součástí bojové činnosti hned od prvního a následujících hromadných úderů zůstává plynulá obnova narušeného systému PVOS. V tomto směru přichází mimo jiné v úvahu i rozsáhlejší použití předem připravených záloh, a to všech druhů. S ohledem na předpokládané ztráty je nezbytné procvičovat i různé způsoby přeskupování a jiné podřízenosti jednotek PVO s cílem udržet, popřípadě obnovit efektivní centralizované velení.

Nakonec nezbyvá než podotknout, aby se v důsledku určité preference jedné stránky obranné doktríny nezapomínalo na útok, neboť jedině rozhodnou útočnou činností lze dosáhnout porážky nepřítele a vítězství ve válce. Z hlediska pozemního vojska a letectva to znamená, že současně s úspěšným završením obranné operace musí být neprodleně organizován přechod do protiútočné a posléze do útočné operace na celém válčišti nebo na výhodných operačních směrech. V průběhu vedení útočné činnosti vojsk PVOS může podle potřeby zabezpečovat průlety dálkového bombardovacího letectva, podílet se na PVO přesunů druhých sledů a záloh po-

zemního vojska (včetně spojeneckých), udržovat kontinuitu průzkumu vzdušného nepřítele za postupujícími vojsky, v dosahu svých prostředků a v součinnosti se sousedy se podílet na obraně jejich boků a týlů, podle vývoje situace může organizovat rozšíření prostoru bojové činnosti, využití záloh PVO hlavního velení na válčisti i případné doplnění narušených bojových sestav v hloubce teritoria útvary a svazky PVOS spojeneckého složení.

Je třeba rovněž poznamenat, že uplatňování principu dostatečnosti a uvedené změny v bojovém použití neznamenají nějaký zásadní a nežádoucí zlom ve výstavbě a rozvoji PVOS a PVO vojsk, ani v přípravě velitelů a štábů. Jsou ve skutečnosti jejich logickým, avšak naléhavým pokračováním. Mění se pouze míra nebo intenzita uplatnění některých základních principů organizace PVO a zpřesňují se určité zásady bojového použití vojsk PVO. Současně se zvýrazněním těsnější součinnosti při plnění společných úkolů a cílů vystupuje zvláště do popředí jako klíčová otázka řízení veškerých sil a prostředků PVO působících v rámci obranné operace v počátečním období války. V tomto ohledu je, podle mého názoru, potřebné soustředit pozornost na sjednocení systému velení na podkladě dostupné a vyvíjené automatizace, zpřesnit možnou míru centralizace velení, variantně propracovat přechody na decentralizovaný způsob velení a naopak.